

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2022 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Zbigniew Ciechanowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2022 roku w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E. L. i B. W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia powodów na postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 19 listopada 2021 roku, sygn. akt I C 252/19

postanawia:

zmienia zaskarżone postanowienie o tyle tylko, że zasądzoną nim kwotę tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej obniża do kwoty 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych.

Zbigniew Ciechanowicz

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 listopada 2021 r., Sąd Okręgowy w Koszalinie zasądził od powodów E. L. i B. W. solidarnie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w K. kwotę 10.800 zł, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej do rąk Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w W..

Sąd Okręgowy wskazał, że wobec cofnięcia pozwu przez stronę powodową, pismem z dnia 18 października 2021 r., postanowieniem z dnia 26 października 2021 r., umorzono postępowanie w sprawie o sygn. akt I C 252/19. Pismem procesowym z dnia 3 listopada 2021 r., pozwany Skarb Państwa – Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w K., reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o uzupełnienie postanowienia z dnia 26 października 2021 r. o orzeczenie co do kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o zasądzenie od powodów E. L. i B. W. na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, liczonych od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

W ocenie Sąd I instancji, wniosek ten zasługiwał na uwzględnienie. Powołując brzmienie przepisów art. 203 § 2 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c., Sąd Okręgowy zaznaczył, że sprawę można przegrać nie tylko w sensie merytorycznym (wobec oddalenia powództwa), lecz także w sensie formalnym, tj. w przypadku postanowienia kończącego postępowanie bez merytorycznego rozstrzygnięcia, np. wobec umorzenia postępowania. W przypadku zaś cofnięcia pozwu (co też miało miejsce w niniejszej sprawie), zwrot kosztów postępowania przysługuje wyłącznie stronie pozwanej, o ile zgłosi w tym zakresie wniosek w wymaganym terminie, nie zaś powodowi. Wyjątek od powyższej zasady zachodzi wyłącznie wówczas, gdy podjęcie tej czynności procesowej wiązało się z zaspokojeniem roszczenia powoda w toku postępowania. W takiej sytuacji to pozwanego uznaje się za stronę przegrywającą sprawę. Tymczasem, w realiach rozpatrywanej sprawy, z taką sytuacją nie mieliśmy do czynienia.

Sąd Okręgowy zważył, że treść pisma procesowego strony powodowej z dnia 18 października 2021 r., zawierającego jego oświadczenie o cofnięciu pozwu, nie zawiera uzasadnienia. Nie ulega wątpliwości, że cofnięcie pozwu nastąpiło po sporządzeniu opinii przez biegłego, który jednoznacznie wskazał brak szkody po stronie powodowej oraz podkreślił brak dokumentacji kosztorysowej strony, pozwalającej na dokonanie jakichkolwiek szacunkowych wyliczeń zakresu prac, które w ramach zamówienia strona powodowa planowała wykonać. Sytuacji tej nie sposób utożsamiać z sytuacją zaspokojenia roszczenia strony powodowej przez stronę pozwaną w toku toczącego się postępowania. Stosowanie zatem do dyspozycji art. 203 § 2 k.p.c. to pozwanemu przysługuje prawo domagania się zwrotu kosztów procesu od strony przeciwnej.

Mając na uwadze fakt, że pismem z dnia 30 maja 2019 r. strona powodowa rozszerzyła powództwo o kwotę 425.474,98 zł, żądając zasądzenia łącznie kwoty 501.474,98 zł, Sąd I instancji zasądził na rzecz strony pozwanej koszty zastępstwa procesowego w kwocie 10.800 zł, stosowanie do treści § 2 pkt 7 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Zażalenie na powyższe orzeczenie w przedmiocie kosztów procesu wywiedli powodowie, zaskarżając postanowienie w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez jego niezastosowanie, skutkujące zasądzeniem od powodów na rzecz pozwanego solidarnie kwoty 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w sytuacji gdy stawką minimalną przy pierwotnej wartości przedmiotu sporu w niniejszej sprawie jest kwota 5.400 zł i to ona wina zostać zasądzona na rzecz pozwanego. W oparciu o powyższy zarzut, szerzej omówiony w uzasadnieniu zażalenia, powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego solidarnie kwoty 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany, w odpowiedzi na zażalenie powodów, wniósł o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym wraz z odsetkami od wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, liczonych za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie strony powodowej zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Przechodząc do argumentacji zażalenia strony powodowej, kwestionującej rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w postanowieniu Sądu Okręgowego w Koszalinie z 19 listopada 2021 r, Sąd Apelacyjny wskazuje, że o ile bowiem Sąd I instancji, orzekając o kosztach postępowania, słusznie zastosował zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w art. 98 k.p.c., przy jednoczesnym uwzględnieniu dyspozycji przepisy art. 203 § 2 k.p.c., to jednak w sposób nieprawidłowy wyliczył wysokość kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej, z pominięciem § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Przepis ten stanowi, że w razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji. W judykaturze i doktrynie wskazuje się, że podstawą ustalania kosztów zastępstwa procesowego winna być wartość przedmiotu sporu w chwili wniesienia pozwu, natomiast zmiana wartości przedmiotu sporu brana jest pod uwagę przy ustalaniu wynagrodzenia pełnomocnika dopiero w instancji odwoławczej (np. wyrok SA w Białymstoku z dnia 29 sierpnia 2013 r., I ACa 340/13, LEX nr 1369222; wyrok SA w Krakowie z 16 kwietnia 2021 r., I ACa 52/20, LEX nr 3221603; wyrok SA w Szczecinie z 24 maja 2017 r., I ACa 197/17, LEX nr 2350442; A. Partyk, T. Partyk [w:] A. Partyk, T. Partyk, Opłaty za czynności adwokackie. Komentarz, wyd. III, LEX/el. 2021, § 19). Rozszerzenie żądania o zapłatę, tudzież zgłoszenie nowego, odrębnego roszczenia, pozornie wskazywałoby na wartość przedmiotu sporu nakazującą zastosowanie stawki wynagrodzenia pełnomocników według wyższego punktu § 2 rozporządzenia aniżeli wynikający z wartości przedmiotu sporu określonej w pozwie inicjującym proces. Podkreślić jednak należy, że zgodnie z dyspozycją § 19 rozporządzenia w

zakresie stawki wynagrodzenia pełnomocnika strony taka zmiana dokonana w trakcie procesu, w stosunku do wskazań zawartych w pozwie, może być uwzględniona dopiero w następnej instancji, czyli potencjalnie będzie uwzględniana dopiero w postępowaniu apelacyjnym, o ile takie zaistnieje (zob. wyrok SO w Lublinie z dnia 14 listopada 2013 r., I C 246/12, LEX nr 1845369; A. Partyk, T. Partyk [w:] A. Partyk, T. Partyk, Oplaty za czynności adwokackie. Komentarz, wyd. III, LEX/el. 2021, § 19).

Odnutować należy również pogląd odmienny przedstawiony np. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie I ACa 464/13 (za LEX nr 1342332). Przedstawiona tam argumentacja nie przekonuje, gdyż wskazuje na to, że przepis ten ma zastosowanie do relacji strony i jej pełnomocnika. Gdy tymczasem w aktualnym stanie prawnym Rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych składa się zasadniczo z dwóch części (co opisane jest w jego § 1) – rozdziałów 2 - 4 określających wysokość stawek minimalnych w różnego rodzaju sprawach oraz rozdziału 5 o wysokości opłat za czynności radców przed organami wymiaru sprawiedliwości. W tym ostatnim rozdziale ustalono zasadę „zasądzania kosztów zastępstwa prawnego” z uwzględnieniem stawek minimalnych jako regułę, z wyjątkami dotyczącymi poszczególnych wymienionych w Rozdziale piątym sytuacji (sprawy nie wymagające przeprowadzenia rozprawy, sprawy których charakter uzasadnia ustalenie stawki w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, spraw w których radca może ustalić stawkę niższą niż minimalna bądź zrezygnować z opłaty). Również wśród tych zasad umieszczono analizowany § 19.

Dodać należy, że podstawą prawną Rozporządzenia jest art. 22⁵ ust. 2. Ustawy o radcach prawnych z dnia 6 lipca 1982 r. tj. z dnia 9 grudnia 2019 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 75) stanowiący, że Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawilnością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy radcy prawnego.

A zatem powyższy pogląd prawny, ujmowany już tylko z punktu widzenia systematyki regulacji nie może być słuszny.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko strony skarżącej, zgodnie z którym wartością przedmiotu sporu, miarodajną dla ustalenia stawki minimalnej, należnej Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej tytułem kosztów zastępstwa procesowego winna być pierwotna wartość przedmiotu sporu, określona w pozwie z dnia 25 kwietnia 2019 r. na kwotę 76.000 zł, nie zaś suma 501.474,98 zł, uwzględniająca rozszerzenie powództwa przez stronę powodową, dokonane pismem z dnia 30 maja 2019 r. W tym stanie rzeczy powódowie winni zwrócić stronie pozwanej koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5.400 zł, ustalone stosowanie do treści § 2 pkt 7 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych. W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. art. 397 § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji. Jednocześnie Sąd Apelacyjny nie orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego z uwagi na brak stosownego wniosku powodów w tym zakresie.

Zbigniew Ciechanowicz